

Lela B. Njatin: Noć u Ljubljani

dok okrećem ključ u bravi, ne osjećam da se odmiče pero u njoj. u svežnju ključeva što ih stišćem u ruci i zajedno s kojima je obješen na prstenu, taj ključ je najlakši, od aluminijskog. u bravi ne razaznajem nikakav otpor kad ga okrenem. vrata su zaključana, ali mogu se otključati, kao kad bi se pogledom bušila misao, ni jedno ni drugo nema pravu težinu, i kad se dodirnu, razlika između njih je jedva primjetljiva, budući da nemaju ni oblik ni boju ni gustoću, može se samo osjećati da jesu, kao i to da pogled probada misao. i najčešće je misao ona koja se zbog toga odmakne, a pogled onda nekako ostane visjeti u zraku.

kad pritisnem kvaku, vrata se otvore. nekoliko trenutaka aluminijski ključ strši iz svežnja u mojoj šaci kao pernato lagani minijaturni morski pas koji samo s jednom zubatom čeljusti čeka da zgrabi žrtvu, i kad, ušavši, zatvorim vrata za sobom, zadovoljim ga tako što ga ponovno gurnem u bravu i tamo pustim da na prstenu s njega vise svi ostali. dok on tamo čvrsto stoji, drugi se kao bezvrijedni leševi još neko vrijeme njišu, kao što se njiše lanac, koji odmah zatim zadjenem u prorez iznad brave.

ne paleći svjetlo, spustim putnu torbu pokraj vrata na pod i u čučućem stavu izujem cipele. prostorija je puna vrućine koja odmah obujmi moje čelo vijencem kapljica znoja. trag mirisa po spaljenom. najprije priđem prozorima da ih otvorim, žaluzine ne dignem, samo

razmaknem metalne lamele, resko se oglase, mjesecima nepomične, prepuštene suncu i kiši.

vani je isto tako vruće. toplina se kroz žaluzine sjuri u stan te je na mokrom čelu osjećam kao blagotvorni dašak, no odmah zatim opet se zaustavi, sparina se razvuče po sobama i prione uza zidove poput zagušljive sluzi. pronikne kroz moju bluzu, moje hlače, natopi presvlaku stolice na koju sjednem, natopi stolnjak stola na koji naslonim laktove te se zajedno s prašinom u njegovoj tkanini slijepi u koprenu koja se mrsi i lijepi na ruke dok ih pomičem.

kroz žaluzine razmaknute u rešetke gledam grad. zgrada odmah nasuprot prozora krati mi pogled, sva je tamna, otvoreni prozori zure u mene kao paljevine, jer su crniji od nje. iza nje su još jedan bedem zgrada, iz svih zure ugljene šupljine, a tu i tamo su očice osvijetljene, i kad tamo gledam, tražim ljudske likove. noć je već debela, svojom masom jača vrućinu i ljudi u zgradama su nepomični, opečeni od dnevne žege, miruju, kao da su žive rane koje pri svakom pokretu mogu puknuti, iz kojih tada izbije gnoj u ljetu ugušenih radnji, naslaga presušenih želja i naplavina ustajalih htijenja.

tamo vani, noć se glasa zvukovima, čujem je kako kuca kao pri napuhavanju mjehura žaba zagnjurenih u blato razdoblja neuređenog vremena, ne raščlanjenog po mjeri čovjeka nego onog koje sahnje kroz ljudsku žeđ. prigode koje su za to godišnje doba odredili ljudi, ždere pripeka. tamno nebo skrojeno je po mjeri neprestanog opraštanja od uništenih planova. smiruje me nemoć mojih sugrađana da, kad temperaturu njihovih tijela nadvlada temperatura okolice, zagrabe

mimo žureće vrijeme da bi ga naveli na kotačiće svoje taštine. kad se vratim u takvom vremenu, to mi jedino i odgovara. samo tada osjećam da nisam tu zato jer su mi tako odredili.

ostanem sjediti sve dok moju koža, koliko je viri ispod odjeće, ne presvuku kapljice znoja, kao da je preko nje prešlo najfinije pršanje tuša. otresam ih dok hodam stanom: isključen, pritvoren hladnjak, plahtama prekriven naslonjač, krevet na rasklapanje, smotan tepih, telefon s isključenom sekretaricom, odvrnuti osigurači, klješta u umivaoniku pokraj ventila za vodu... najprije u utičnicu uguram utikač radija, nakon čega se zasvijetle lampice na njegovoj kontrolnoj ploči te se iz daljine stane približavati glazba, no od nje odmah odustanem. tišina noći je ugodnija.

ponovno pogledam kroz prozor, sad preko kuća. iza njih je šumovit brežuljak, a iza njega opet kuće. još mnogo dalje, u jednom drugom gradu na drugoj strani zemlje, nalazi se boštjan. putnik je kao i ja, nikad ne smije prijeći granicu dana i noći, tu mijenu vremena mora preživjeti na jednom jedinom mjestu, nakon što umreš a da ne izdahneš. boštjan, tomaž, prije njega drugi tomaž, ivo i ja – jureći kao kometi za kojima se iskri trag očekivanja, u smjeru spoznaje pretičemo trenutak svoje smrti, umorni od izbjegnutih odgovora sklanjamo se tamo gdje nema pitanja, dok u gradovima naših života o nama govore: "nema ih više", i tamo gdje doputujemo pojavljujemo se na prozorima kuća. primijete nas ne pitajući se tko smo, što zapravo radimo, kamo odlazimo, likovi smo što ih uokviruju prozori susjednih zgrada, koji su češće prazni nego što se pojavljujemo na njima, i uprizorujemo priče u djelićima, premalenim da bi pripovijedali.

uz koji prozor da se postavim: kuhinja? soba? останem gdje jesam, u kuhinji dohvatim konopac za žaluzine, umašćen je od zraka,

većim dijelom godine jedinog stanara u ovom prostoru, nepomičnog da se zgušnjava i pritišće, gladi, vošti. kad povučem konopčić, škripi, zvuk se odbija od zida prema meni i natrag. pougljenjeni otvori zijevaju i ništa ne narušava jedinstvo svjetlosti koja ih tu i tamo zalijeva. naslonim se na prozorsku dasku, izvirim glavom van: noć ostaje nepomična. kao da ljudi miruju leđima okrenuti prema svijetu.

sad upalim svjetlo. u kuhinji je stol ispod samog prozora, stanari preko puta ga ne vide. prošli put smo boštjan i ja vikali i prepirali se za tim stolom ne bi li privukli poglede ljudi, utisnuli se u njihovu svijest kao nešto što postoji i time stekli opravdanje da nas još zadrže među njima. kad sam sama, to je teže.

mlaz znoja procuri mojim potiljkom i mjesto među grudima se orosi. nagnem se nad stol da poravnam nabor koji teče sredinom stolnjaka kao trag otpora glačalu. i ploča stola je glatka, stolnjak mi klizi pod prstima dok ga poravnavam. prihvatim se za rub i u raskoraku se najprije koljenom podignem na stol, u povezanom pokretu kleknem na njega te se uhvatim za prozorski okvir. izvijem se prema van, bluza mi se zalijepi za tijelo tekućinom koju iz mene iscjeduje vrućina i ostanem tako visjeti. zgrada preko puta odzvanja izumrlo. kruženjem glave upravljam svoj pogled po bazenu kuća, nijedno oko ga ne omete.

potom ispustim okvir.

otpuštena prema asfaltu dna gradske bezbrižnosti, kutićem oka kroz kaplju znoja na trepavici u otupjeloj noći razaznajem malu crvenu točku – žar na vrhu cigarete u tamnom prozoru preko puta.